

Viktig kompetanse kan gå tapt ved Universitetet i Bergen

Endre Visted
endre.visted@uib.no

Reidar Jakobsen

Signe Hjelen Stige

Vi er urolige for at den vedtatte strategien for å komme i økonomisk balanse fører til at det er tilfeldig hvilken kompetanse vi mister.

Samtlige forfattere er ansatt ved Det psykologiske fakultet ved Universitetet i Bergen.

Endre Visted, Reidar Jakobsen og Signe H. Stige

(Foto: Eivind Senneset/UiB)

I Psykologtidsskriftets januarutgave presenterer journalist Matt Oxman (2025) fem saker som tidsskriftet kommer til å følge med på det kommende året. Blant disse er den økonomiske situasjonen på Det psykologiske fakultet ved Universitetet i Bergen (UiB), og hvordan denne vil påvirke profesjonsutdanningen i psykologi. Vi deler redaksjonens vurdering av at dette er en viktig sak å følge med på. Når det er sagt – situasjonen er ikke fullt så akutt som saken kan skape inntrykk av. Veilederne på Psykologisk universitetspoliklinikk er foreløpig unntatt stillingsstoppen som ellers gjelder på hele fakultetet – og studentene får opplæring i suicidrisikovurdering. Vi er likevel bekymret.

Mest bekymret er vi for hvordan vi skal klare å sikre nødvendig kompetanse på profesjonsutdanningen de kommende årene med den økonomiske rammeplanen og strategien som er vedtatt.

Et økonomisk utføre

Det psykologiske fakultet ved UiB er i et svært alvorlig økonomisk utføre. Av et budsjett på ca. 290 millioner kroner har fakultetet nå et akkumulert underskudd på de frie midlene på nær 53 millioner kroner. I 2025 kommer dette underskuddet til å øke med ytterligere 12 millioner kroner (fakultetsstyresak 84/24 og 85/24). De neste årene må fakultetet derfor redusere antall ansatte for å komme i balanse økonomisk.

Frem mot 2033 skal fakultetet gå fra nåværende totalt 180 faste stillinger til 131 faste stillinger, før det gradvis bygges opp igjen til 136 stillinger (fakultetsstyresak 79/24). Det er en reduksjon på rundt 25 %. Nedbemanningen skal skje ved naturlige avganger, samt ved å ikke erstatte dem som sier opp jobben i løpet av perioden. I tillegg legges det opp til at bistillinger ikke blir forlenget når avtalen går ut.

Mangelen på styring av den forestående nedbemanningsprosessen, og dermed muligheten til å sikre nødvendig kompetanse, er bekymringsfull fra vårt synspunkt. Dette er også en av grunnene til at én av oss, Signe H. Stige, tok dissens i fakultetsstyresak 79/24.

Strengt regulert utdanning

Vi er stolte over å få være med på å utdanne fremtidens psykologer. Psykologer utgjør en av de største yrkesgruppene i psykisk helsevern, og skal etter fullført utdanning kunne løse en rekke kliniske oppgaver. Utdanningen av psykologer er derfor strengt regulert, både når det gjelder hvem som kan søke om autorisasjon som psykolog, og hvilke krav utdanningsinstitusjoner må fylle for å få lov til å ta på seg dette ansvaret.

Forskrift om nasjonal retningslinje for psykologutdanning (Kunnskapsdepartementet, 2020, heretter referert til som RETHOS) spesifiserer hvilke læringsutbytter studentene skal oppnå innen seks overordnede områder gjennom profesjonsutdanningen. I tillegg blir det presisert at ferdighetstrening og praksis skal være integrert gjennom hele utdanningsløpet, og at studentene skal ha minst 40 uker praksis.

RETHOS utgjør Kunnskapsdepartementets minimumskrav til profesjonsutdanningen i psykologi. Utdanningsinstitusjonene har frihetsgrader til å tilby ytterligere læringsmuligheter for studentene dersom de ønsker det. Men selv minimumskravene som RETHOS beskriver, krever svært mye av utdanningsinstitusjoner for å oppnå.

Bekymret for kompetansen

Et tydelig eksempel på den brede kompetanseprofilen som kreves for å oppfylle akkrediteringsstandardene, ser vi i prosessene ved Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger.

Begge universitetene har over tid systematisk bygd opp kompetanseprofil med tanke på å søke akkreditering for profesjonsstudiet i psykologi. NOKUT konkluderte i sine vurderinger av de første akkrediteringssøknadene med at begge universitetsmiljøene manglet nødvendig kompetanse for å tilby profesjonsutdanningen (NOKUT, saksnr. 21/09 560 og 21/09 435). Begge institusjonene svarte med målrettet kompetansebygging, noe som førte til at Stavanger nå er akkreditert, mens Agder for andre

gang fikk avslag. Prosessene tydeliggjør bredden og dybden av kompetansen som kreves for å drifte profesjonsstudiet i psykologi.

Vi er sterkt bekymret for hvordan vi skal sikre tilstrekkelig kompetanse på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB i årene framover med den økonomiske strategien som nå er vedtatt.

Eksperter fra praksisfeltet fases ut

På profesjonsstudiet i psykologi er vi avhengige av å hente inn ekspertise fra praksisfeltet, ofte psykologspesialister med videreutdanning og lang praksis i forskjellige terapiretninger og fagfelt. Disse lærerkreftene er nå som hovedregel ansatt i midlertidige deltidsstillinger (10–20 %), og er som følge av stillingsstoppen på vei til å bli faset ut av staben. Dette er problematisk av flere grunner. For eksempel fastslår profesjonsmeldingen at lærerkrefter i profesjonsutdanninger skal ha god innsikt i og tett kontakt med arbeidslivet, og anbefaler økt bruk av deltidsstillinger og samarbeid med arbeidslivet for å gjøre utdanningene mer profesjonsnære (Meld. St. 19 (2023–2024), s. 80–81).

Ny rammeplan satt på vent

Fakultetsstyret vedtok i august 2024 en ny faglig rammeplan for profesjonsstudiet i psykologi. Implementeringen er imidlertid utsatt på ubestemt tid på grunn av fakultetets dårlige økonomi (fakultetsstyresak 58/24). Den nye faglige rammeplanen svarte ut flere svakheter ved gjeldende studieplan som NOKUT (2022) påpekte i sin vurdering av implementeringen av RETHOS i 2022. NOKUT fremhevet blant annet behovet for mer personlig yrkesutvikling i de første studieårene og styrking av skikkethetsvurdering gjennom økt kontinuitet i kontakt mellom lærere og studenter, samt behov for å sikre studentene bredere klinisk erfaring med ulike pasientgrupper (barn, ungdom og voksen). Den nye faglige rammeplanen svarte også på utfordringer som er tydeliggjort i interne rapporter, som måten storkullordningen fra 2016 hemmer tett oppfølging og løpende skikkethetsvurdering av studentene på de første studieårene. Vi er derfor urolige for konsekvensene av å måtte utsette implementeringen av den nye faglige rammeplanen på ubestemt tid på grunn av økonomien ved fakultetet.

Usikkert om kompetansen kan sikres

Samlet gjør dette at vi som er med på å utdanne psykologer, er bekymret for at vi de neste årene ikke har tilstrekkelige frihetsgrader til å sikre den kompetansen som kreves for å drifte profesjonsstudiet i psykologi – et studium der det er få frihetsgrader i når det gjelder hva det forventes at studentene lærer (jf. føringene i RETHOS). Det er liten tvil om at de neste årene vil bli krevende for alle fagmiljøer ved Det psykologiske fakultet, men vi er urolige for at den vedtatte strategien for å komme i økonomisk balanse fører til at det er tilfeldig hvilken kompetanse vi mister.

I ytterste konsekvens kan vi komme i en situasjon der vi ikke klarer å tilfredsstillere kravene som er fastsatt i forskriften. Vi setter derfor stor pris på at Psykologtidsskriftet vil følge med på utviklingen fremover.

Referanser

Kunnskapsdepartementet (2020). *Forskrift om nasjonal retningslinje for psykologutdanning*. <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-01-03-16>

Meld. St. 19 (2023–2024). *Profesjonsnære utdanningar over heile landet*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/4ab6bbb12ed54f9f959364aec06ba3f6/nn-no/pdfs/stm20232024019000dddpdfs.pdf>

NOKUT (2022). *Evaluering av implementeringen av RETHOS for studieprogrammene i Psykologi*. NOKUT rapport 7/2022. https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2022/evaluering-av-implementeringen-av-rethos-for-studieprogrammene-i-psykologi_7-2022.pdf

Oxman, M. (2025). Fem saker vi følger i 2025. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 62(1), 4–6. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as01ae-Fem%20saker%20vi%20f%C3%B8lger%20i%202025>